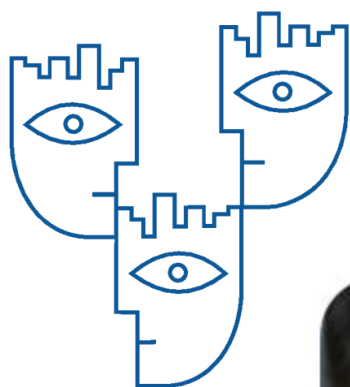

Kommunedelplan for kvalitet i
barnehage og skole – KIBS
2021-2025

Sortland kommune

Innhold

Innledning	2
1 Barnehager og skoler i Sortland kommune – muligheter og utfordringer	3
2 Morgendagens barnehager og skoler	4
2.1 FNs barnekonvensjon	4
2.2 FNs bærekraftsmål	4
2.3 Rammeplan for barnehager	5
2.4 Læreplanverket for grunnopplæringen – LK20.....	5
2.5 Nasjonal rammeplan for SFO	5
3 Oppbygging av planen	6
4 Grunnelementene.....	7
4.1 Samarbeid med hjemmet.....	7
4.2 Sterke profesjonsfelleskap	8
5 Fokusområdene	9
5.1 Lek- og læringsmiljø.....	10
5.2 Livsmestring og folkehelse	12
5.3 Tidlig innsats	14
6 Slik skal vi jobbe med KIBS	18
6.1 Kvalitetsvurdering.....	18
6.2 Barnehage-/skoleeiers ansvar.....	18
6.3 Handlingsdel	19

Innledning

Alle barn og elever i barnehager og skoler i Sortland kommune skal oppleve et trygt og godt barnehage- og skolemiljø som fremmer læring, danning, trivsel og helse. Dette er vår visjon for Kommunedelplan for kvalitet i barnehage og skole – KIBS. Visjonen innebærer at Sortland har barnehager, skoler og SFO som tilbyr tjenester med solid kvalitet, som jobber aktivt og kunnskapsbasert for at alle barn og unge skal være inkludert og verdsatt, og som har ansatte som aktivt jakter på beste praksis. Vår visjon innebærer også at vi har foresatte som er aktivt deltakende i sine barns læring og utvikling.

Ved å se hele utdanningsløpet i sammenheng, gir det oss et godt handlingsrom for et helhetlig, langsiktig, og systematisk arbeid. Vi har derfor valgt å lage en felles plan for barnehage og skole. KIBS har fokus på kvalitet og handler om barnehagenes, skolenes og SFO sin pedagogiske virksomhet. Planen skal danne grunnlag for kommunens politikk innen fagområdet og inneholder strategier for å møte utfordringer innen barnehage og skole som er beskrevet i Kommuneplanens samfunnsdel. Viktige styringsdokumenter er barnehageloven med Rammeplan for barnehage, Opplæringsloven med forskrifter og læreplanverket LK20. KIBS bygger på FNs Barnekonvensjon og FNs bærekraftsmål.

KIBS er utarbeidet med grunnlag i bred medvirkning. Det er mange viktige stemmer som skal høres når en kvalitetsplan for barnehage og skole skal utarbeides. Fra skolestarterne i barnehagene har vi gjennom barnesamtaler, fått innspill til hva en god barnehage er, og elevene har bidratt med innspill gjennom arbeid med relevante spørsmål for hva de mener en god skole er. Ved alle barnehager og skoler har det vært gjennomført arbeidsverksted for ansatte og for FAU. Det har vært gjennomført arbeidsverksted for lederne og hovedtillitsvalgte på tvers av barnehagene og skolene. Vi har hatt et oppdateringsmøte med alle FAU-lederne underveis, og vi har hatt egne orienterings- og innspillmøter med ungdomsrådet i Sortland. Gjennom hele planprosessen har en arbeidsgruppe bestående av representanter for kommunale og private barnehager, skoler, PPD og hovedtillitsvalgt, bearbeidet innspill og gitt egne innspill utfra egen erfaring og kompetanse. Vi har også hatt en tverrpolitisk referansegruppe med oss, som underveis er blitt orientert om de valgene som har vært gjort.

Kunnskapsgrunnlaget i KIBS er hentet fra en bred involvering fra alle som er direkte berørt av planen. I tillegg har vi brukt data fra Elevundersøkelsen og Skoleporten. Dette er informasjon som presenteres for kommunestyret i tilstandsrapporten hvert år. FHI sin Folkehelseprofil for Sortland kommune og resultater fra Ungdata-undersøkelsen har også vært et viktig grunnlag for valgene som er gjort i KIBS. Planen presenterer ingen framskriving av demografiske data, men slik informasjon kan være aktuell å bruke som grunnlag for utarbeidelse av tiltak i planperioden. Det vises for øvrig til Kommuneplanens samfunnsdel der framskriving av data blir presentert.

VISJON

Alle barn og elever i barnehager og skoler i Sortland kommune skal oppleve et trygt og godt barnehage- og skolemiljø som fremmer læring, danning, trivsel og helse.

1 Barnehager og skoler i Sortland kommune – muligheter og utfordringer

I Sortland kommune har vi 7 kommunale barnehager, 7 private barnehager, 7 skoler og en privat skole (Montessori). Enhetene varierer i størrelse der barnehagene har alt mellom 10 og 110 barn, og skolene mellom 50 og 380 elever. Felles for dem alle er at de har en sammensatt barne- og elevgruppe der hvert enkelt barn/elev har sine individuelle uttrykk og behov.

Sortland kommune har også voksenopplæring som gir tilbud om grunnskoleopplæring, og opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne i introduksjonsprogrammet, samt voksne arbeidsinnvandrere og familiegjenforente. Tilbudet er regulert av Integreringsloven og opplæringsloven §4A *Opplæring spesielt organisert for voksne*. KIBS omhandler ikke voksenopplæringen da lovverk og forutsetninger er andre enn det som gjelder for barn og unge. I planperioden for KIBS vil det bli utarbeidet en egen temaplan som omhandler kvalitet i voksenopplæringen og introduksjonsprogrammet i Sortland kommune.

Det er mye kompetanse samlet i barnehagene, skolene og SFO i Sortland. Til enhver tid har vi ansatte med alt fra høy kompetanse og lang fartstid i Sortlandsbarnehagen/-skolen, til de som er nytilsatt og/eller nyutdannet. Sortland kommune har barnehager der de fleste barnehagestyrerne har styrerutdanning, og skoler der de fleste rektorene har rektorutdanning. Barnehagene innfrir kravene til pedagognorm, og skolene har i liten grad lærere i lærerstillinger uten formell utdanning. I tillegg har kommunen hvert år lærere med på [Lærerløftet](#).

Utdanning og kompetanse er et sentralt grunnlag for kvalitet. Når moden erfaringskompetanse mobiliseres i samspill med ny og oppdatert kompetanse, legges et kraftfullt grunnlag for barns og elevers utvikling og læring. Å rekruttere og beholde kvalifisert og relevant kompetanse, er derfor en viktig oppgave for barnehagene, skolene og SFO framover. Det må derfor legges til rette for tiltak som fremmer dette. Det være seg i form av gode muligheter for å utvikle sin kompetanse i samspill med andre ansatte, formalkompetanse for alle (fagutdanning og universitetsutdanning), samt legge til rette for hele stillinger for alle som ønsker det (Sortland kommunes arbeidsgiverstrategi og kompetanseplanlegging).

2 Morgendagens barnehager og skoler

Inkludering og fellesskap er et overordnet prinsipp for barnehage, skole og SFO. Dette handler om at alle barn og unge med ulik sosial bakgrunn, funksjonsnivå, seksuell orientering, kjønnsidentitet og med forskjellig etnisk, religiøs og språklig tilhørighet, skal bli møtt med tillit og respekt. En inkluderende opplæring stiller krav til barnehagene, skolene og SFO sin evne til å organisere og tilrettelegge, slik at barn og elever får ta del i fellesskapet ut fra sine forutsetninger og på en likeverdig måte – faglig, sosialt og kulturelt. Det betyr barnehager, skoler og SFO som gjennom sterke profesjonsfellesskap, skaper allmennpedagogisk praksis av høy kvalitet, og der foresatte er aktive medspillere i sine barns utvikling og læring.

Barn og elever får det beste grunnlaget for å utvikle seg sosialt og faglig, hvis de opplever at de er en verdifull del av fellesskapet og blir godtatt som dem de er. De skal føle at de hører hjemme i samfunnet, og at det er bruk for dem og de perspektivene og meningene de har.

2.1 FNs barnekonvensjon

FNs barnekonvensjon består av 42 artikler med rettigheter for alle under 18 år. Dette er en avtale ratifisert av nesten alle land i verden, hvilket betyr at Sortland kommune er forpliktet til å følge det som står nedtegnet. Barnekonvensjonen er delt inn i fire hovedområder av rettigheter:

- Barn har rett til liv og helse
- Barn har rett til skolegang og utvikling
- Barn har rett til omsorg og beskyttelse
- Barn har rett til deltakelse og innflytelse

Barnekonvensjonen gir alle barn og unge rett til å ha en trygg og god oppvekst, uansett hvem de er og hvor de bor. Barnekonvensjonen gjelder som norsk lov, og den har en spesiell status ved at den går foran andre norske lover dersom de står mot hverandre. Det betyr at arbeidet med Barnekonvensjonen legger føringer for og skal være synlig i barnehagenes og skolenes virksomhet.

2.2 FNs bærekraftsmål

Bærekraftig utvikling og folkehelseperspektivet er viktige premisser for det vi gjør i Sortland kommune. Dette er forankret i FNs bærekraftsmål, Plan- og bygningsloven og Folkehelseloven. FNs bærekraftsmål er en viktig del av LK20, både i overordnet del og læreplan i fag. Det samme gjelder for Rammeplan for barnehage og Nasjonal rammeplan for SFO. Folkehelse og bærekraft synliggjør altså muligheter og utfordringer som ingen fagområder eier alene.

For å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling, har FN etablert 17 bærekraftsmål. Noen av disse vurderes som særlig viktige for å omsette målene i KIBS. Disse omhandler inkludering og helsefremmende og miljøvennlige samfunn:

2.3 Rammeplan for barnehager

Barnehage er en pedagogisk virksomhet som i tillegg til barnehageloven, reguleres av [Rammeplan for barnehagen](#). Rammeplanen beskriver hva barnehagen skal inneholde. Det betyr at det pedagogiske arbeidet i barnehagen skal være knyttet opp til Rammeplanens intensjoner, innhold og fagområder. I kapittel 3 i Rammeplanen står det at barnehagens innhold skal bygge på et helhetlig læringssyn hvor omsorg, lek, læring og danning er sentrale deler. I tillegg er sosial og språklig kompetanse samt andre spesifiserte fagområder viktige deler av barnehagens virksomhet.

2.4 Læreplanverket for grunnopplæringen – LK20

Kunnskapsdepartementet har satt følgende mål for grunnskoleområdet:

- Alle har et godt og inkluderende læringsmiljø
- Barn og unge som har behov for det, får hjelp tidlig slik at alle får utvikle sitt potensial
- De ansatte i kunnskapssektoren har høy kompetanse
- Alle lykkes i opplæringen og utdanningen

Departementet forventer at målsettingene skal danne grunnlag for prioriteringer av faglige mål og temaområder, og for utvikling av nye tiltak og virkemidler.

Læreplanverket i grunnopplæringen består av overordnet del, fag- og timefordelingen og læreplaner i fag. *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*, utdyper verdigrunnlaget i opplæringslovens formålsparagraf og de overordnede prinsippene for grunnopplæringen. Altså grunnsynet som skal prege pedagogisk praksis. Den skal også ligge til grunn for samarbeidet mellom hjem og skole, og den tydeliggjør skolens ansvar for danning og for utvikling av kompetansen til alle deltakere i grunnopplæringen.

Opplæringsloven med forskrifter, Læreplanverket for grunnopplæringen - [LK20](#), er de viktigste styringsdokumentene for skole. For barnehage gjelder på samme måte barnehageloven og Rammeplan for barnehage. De siste årene har styringsdokumentene for barnehage og skole utviklet seg mer og mer i tråd med hverandre.

2.5 Nasjonal rammeplan for SFO

Fra og med skoleåret 2021/2022 gjelder Nasjonal rammeplan for SFO. Rammeplanen består av et verdigrunnlag med flere innholdskomponenter og beskriver kjerneområdene i hva SFO skal inneholde. Rammeplanen skal tilrettelegge for aktiviteter som støtter opp under skolens innhold og slik bidra til et likeverdig SFO-tilbud uavhengig av skole og kommune. Ved å gi barn muligheter for deltakelse i lek, kultur og fritidsaktiviteter sammen med andre barn, kan SFO bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

3 Oppbygging av planen

KIBS skal ivareta et helhetlig fokus på barn og unges utvikling og læring i barnehage, skole og SFO. Voksne har det viktigste ansvaret for at barn og unge skal gjøres i stand til å mestre livene sine på en best mulig måte. Barna og elevene må ha voksne rundt seg som gir støtte og omsorg enten de må ha hjelp til å finne seg en venn, delta i lek, eller lære seg å lese, skrive og regne og forstå samfunnet vi lever i. Vi har derfor i denne planen valgt oss to grunnelementer:

- Samarbeid med hjemmet
- Sterke profesjonsfellesskap

Planen har strukturert sine mål og strategier rundt tre fokusområder. Fokusområdene er valgt ut av arbeidsgruppa basert på innspill fra barnehagestyrerne og skolelederne, samt evaluering av Kommunedelplan for kvalitet i skolen 2015-2019 (KIS). Dette er områder som vurderes som basale og særlig viktig for å sikre barns og unges læring og utvikling:

- Lek- og læringsmiljø
- Livsmestring og folkehelse
- Tidlig innsats

For hvert av fokusområdene er det utviklet mål, tegn på god praksis og strategier. Med strategi menes en beskrivelse av hva som skal gjøres for å nå et konkret mål, eller en langsiktig og helhetlig tilnærming for å nå et mål. Tiltak er en mer detaljert beskrivelse av hvordan dette skal gjøres. Planen skal også være slik at hver enkelt barnehage og skole skal ha mulighet til å tilpasse tiltak utfra sitt ståsted og behov. Til slutt i planen har vi derfor også beskrevet hvordan planen skal brukes for å sikre at den blir et aktivt verktøy for barnehagene, skolene og barnehage-/skoleeier, hver for seg og i fellesskap, i arbeidet til beste for barn og unge i Sortland kommune.

4 Grunnelementene

De viktigste faktorene for at barn og unge skal lykkes i sin utvikling og læring, er trygge voksne som ser enkeltbarnet, følger med og veileder innenfor tydelige rammer. At foresatte og ansatte i barnehage, skole og SFO er sitt ansvar bevisst og tar ansvaret, er avgjørende for om vi skal lykkes med å nå målene i KIBS.

4.1 Samarbeid med hjemmet

Foresatte er de viktigste samarbeidspartnerne for barnehagene, skolene og SFO.

Alt barnehagen gjør skal ha barnets beste som grunnlag. Hjemmet og barnehagen har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling, og et nært samarbeid er derfor essensielt for å kunne støtte barnets utvikling.

Foresatte har stor påvirkning på barna sine også innenfor en rekke skolerelaterte områder. Dette kan være læringsutbytte, arbeidsinnsats, holdninger til utdanning, sosial kompetanse og trivsel. Elever som opplever støtte hjemmefra, trives og presterer bedre på skolen (Utdanningsdirektoratet). Forskning viser at et nært samarbeid med hjemmet også vil styrke kvaliteten på læringsmiljøet generelt (Læringsmiljøsenderet). Et godt samarbeid mellom hjem og skole er derfor svært viktig for å ivareta barn og unges lærings- og utviklingsvilkår.

Samarbeidet mellom barnehage/skole og hjem er et gjensidig ansvar, men barnehagene og skolene skal ta initiativ og legge til rette for samarbeidet. Det innebærer en plikt til å informere, ha dialog med og legge til rette for at foresatte kan medvirke i spørsmål som angår barna deres. Samarbeid med hjemmet er regulert både i Rammeplan for barnehage, opplæringsloven, LK20 overordnet del og Nasjonal rammeplan for SFO.

Barnehagene og skolene må utnytte ressursen som foresatte er, på best mulig måte. Samtidig må foresatte selv være bevisst hvilken rolle og viktige betydning de har for barnas læring og utvikling. Barnehagene og skolene har et særskilt ansvar for å orientere og skape dialog rundt dette.

Samarbeidet med hjemmet er viktig i barnehagen og gjennom hele grunnopplæringen, selv om det vil endre karakter og form etter hvert som elevene blir eldre og får større ansvar for egen læring og utvikling. Samtidig opplever barnehagene og skolene i Sortland at foresatte kan trenge støtte og veiledning i hvordan de kan hjelpe barna sine.

Foresatte er ikke en ensartet gruppe og vil derfor kunne dra nytte av at barnehagene og skolene har ulike strategier for samarbeid. Et godt samarbeid er basert på holdninger om at enhver foresatt utgjør en viktig ressurs for sitt barn. Dette også til tross for at det kan være faktorer som hindrer noen i å delta på aktivitetene og arenaene som barnehagen, skolen eller andre foreldre inviterer til. Eksempler på forhold som varierer mellom foresatte er utdanning, tid, fysisk og psykisk helse, økonomi og språk.

TEGN PÅ GOD PRAKSIS – SAMARBEID MED HJEMMET

- ❖ Foresatte blir møtt med respekt, støtte og profesjonalitet.
- ❖ Foresatte blir sett, hørt og inkludert i barnehagens/skolens virksomhet.
- ❖ Foresatte får informasjon om sitt barns trivsel, læring, mestring og utvikling.
- ❖ Foresatte støtter opp om barnehagens/skolens holdningsarbeid som fremmer fellesskap, omsorg, toleranse, medansvar og solidaritet.
- ❖ Foresatte framsnakker barnehagen/skolen og bidrar til et positivt sosialt miljø.
- ❖ Foresatte deltar i møter og samarbeid rundt egne barn, sosiale arrangement, foreldreundersøkelser, FAU og samarbeidsutvalg.
- ❖ Foresatte er trygg i alle former for kommunikasjon med barnehage og skole.

4.2 Sterke profesjonsfellesskap

Et profesjonsfellesskap i barnehage og skole er et fellesskap som er i stand til både kritisk og konstruktivt, å anvende kunnskap, kompetanse, erfaring, forskning og politiske styringssignaler. Ansatte i barnehagene, skolene og SFO skal inngå i et profesjonsfaglig fellesskap der alle - lærere, barnehagelærere, ledere og andre ansatte - reflekterer over felles verdier og vurderer og videreutvikler praksis til beste for barn og unge. I de sterke profesjonsfellesskapene sørger alle for at praksis er i samsvar med Rammeplan for barnehagen, LK20 eller Nasjonal rammeplan for SFO.

Lærer-/barnehagelærerprofesjonen bygger sin profesjonsutøvelse på felles verdier og et felles forsknings- og erfaringsbasert kunnskapsgrunnlag. Lærere, barnehagelærere og andre ansatte som i fellesskap reflekterer over og vurderer planlegging og gjennomføring av undervisningen og aktiviteter, utvikler en dyp forståelse av god pedagogisk praksis. Det profesjonelle samarbeidet forutsetter god ledelse. God ledelse prioriterer utvikling av samarbeid og trygge relasjoner. Dette bidrar til tillit og til å gi retning for ansattes læring og utvikling. Barnehage- og skoleledelsen skal lede det pedagogiske og faglige samarbeidet, og slik bidra til å utvikle et stabilt og positivt miljø der alle er motivert for å yte sitt beste, til beste for barn og unges utvikling og læring.

TEGN PÅ GOD PRAKSIS – STERKE PROFESJONSFELLESSKAP

- ❖ Det er kultur som fremmer og støtter profesjonell læring gjennom utprøving, deling og evaluering til beste for barnas/elevenes læring og utvikling.
- ❖ Pedagogiske utfordringer drøftes i et lærende fellesskap som preges av god tilbakemeldingskultur.
- ❖ Erfaringsbasert og forskningsbasert kunnskap brukes systematisk som grunnlag for målrettede tiltak.
- ❖ Kompetanse utvikles gjennom samarbeid med andre barnehager/skoler (i kommunen/regionen) og eksterne kompetansemiljø.
- ❖ Vi har en kunnskapsbasert gjennomgang av det vi driver med, har en kritisk vurdering og slutter med det som ikke virker.
- ❖ Det er felles forståelse for hvordan digitale og analoge verktøy og ressurser, kan brukes til beste for barnas/elevenes læring, lek og kreativitet.
- ❖ Barnehagen/skolen har en tydelig ledelse som viser retning og har tillit i kollegiet.
- ❖ Ledelsen legger til rette for et problemløsende og gjensidig støttende samarbeid mellom hjem og barnehage/skole.

5 Fokusområdene

I beskrivelsen av fokusområdene har det vært viktig å rette oppmerksomhet på det ordinære, og det som er ønsket forhold for barn og unge i barnehagene, skolene og SFO. Flest mulig skal få sine behov for støtte, vekst og trygghet, i fellesskap og innenfor det allmennpedagogiske og ordinære tilbudet:

Inkludering i barnehage og skole handler om at alle barn og elever skal oppleve at de har en naturlig plass i fellesskapet. De skal føle seg trygge og kunne erfare at de er betydningsfulle, og at de får medvirke i utformingen av sitt tilbud. Et inkluderende fellesskap inkludere alle barn og elever.

Meld.St.6 (2019-2020) Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

Jo flere barn og unge som lykkes i de allmennpedagogiske tilbudene, desto mer av ressursene blir frigjort til å tilpasse tilbudene for alle.

Uansett hvor godt det allmennpedagogiske tilbudet er, vil det alltid være noen med behov for spesialiserte og individuelle tiltak. For disse barna/elevene er individuell innsats avgjørende for at de skal kunne delta i fellesskapet. Et godt samarbeid mellom hjelpeinstanser som for eksempel pedagogisk-psykologisk tjeneste og helsestasjon, og hjemmet og den enkelte barnehage/skole, er avgjørende for god kvalitet på oppfølgingen barn og unge får. Dette er «laget rundt barnet», representert med ressursene og den samlede kompetansen som er nødvendig for å sikre at barn og unge får den støtten de trenger når de trenger den.

Kvalitet

Trivsel og utvikling er kjernen i hva god kvalitet i barnehagen er. Læringskvalitet og læringsutbytte utgjør kjernen i skolens virksomhet. Gjennom lek og læring utvikler barn og unge både faglig og sosial kompetanse. God kvalitet kan defineres innenfor ulike typer kvaliteter. Sammen gir disse områdene et bilde av hvilke faktorer som er viktige for å sikre god kvalitet i barnehagenes og skolens kjerneaktivitet:

- prosesskvalitet
- resultatkvalitet
- strukturkvalitet

Prosesskvaliteten som er gode relasjoner og samhandling mellom voksne og barn, og barna imellom, er avgjørende for barns trivsel og utvikling. Trivsel og utvikling sier da noe om resultatkvalitet. Rammene rundt, strukturkvaliteten, bidrar til å legge til rette for, eller begrense prosesskvaliteten. Resultatkvalitet er hva vi ønsker å oppnå med kvalitetsarbeidet, og det er knyttet opp mot Rammeplan for barnehagen, barnehageloven, opplæringsloven, LK20 og Nasjonal rammeplan for SFO. De ulike typer kvaliteter er å finne i KIBS sine mål, kjennetegn og strategier.

5.1 Lek- og læringsmiljø

MÅL

- ❖ Barn og elever skal møte trygge og tydelige voksne som bygger sterke relasjoner gjennom utøvelse av god læringsledelse.
- ❖ Barn og elever skal oppleve anerkjennelse i et inkluderende fellesskap gjennom hele oppveksten.

Et trygt, godt og inkluderende barnehage- og skolemiljø er en forutsetning for barn og unges trivsel, utvikling og læring. Det er de voksne som skal legge til rette for at barnehagene, skolene og SFO er et trygt sted å være, og det er de voksne som skal gi barna og elevene støtte og veiledning slik at de kan etablere vennskap og håndtere konflikter. Tydelige og trygge voksne, godt samarbeid mellom barnehage/skole og hjem, og vennskap og sosial kompetanse, er avgjørende faktorer for å nå målene i KIBS.

Barnehagene skal ifølge Rammeplanen fremme et inkluderende og stimulerende miljø der alle barn skal oppleve å bli sett og kan delta i lek. Miljøet skal støtte opp om lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Vennskap, lek og et anerkjennende og inkluderende miljø med nærværende voksne, er sentrale forebyggende faktorer.

Barnehageloven Kapittel VIII gir tydelige regler for barnehagens plikt til å sikre barn et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Dette er viktig blant annet fordi vi nå vet mer om mobbing også i barnehagen. Rapporten «Hele barnet, hele løpet, mobbing i barnehagen» (Lund, m.fl., 2015), peker på tre områder for å motvirke mobbing i barnehagen:

1. Vennskapets og lekens betydning
2. Voksnes handlinger
3. Voksnes holdninger

Barna forteller at det de frykter mest er å ikke ha noen å leke med, eller bli utestengt fra lek. Rapporten finner også at det er vanskelig å oppdage utestengelse når den er en del av leken. For barn er lek og læring samme sak.

Elevene har ifølge § 9A-2 i opplæringsloven, rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Kravene til skolene og skoleeier er tydelig når det gjelder avdekking av mobbing og aktivitetsplikt. Opplæringslovens § 9a-3 sier: «Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremme et godt psykososialt miljø, der den enkelte elev kan oppleve trygghet og sosialt tilhørighet». Dette er helt grunnleggende for at elevene skal kunne arbeide med faglige og sosiale læringsmål. Trygge barn som trives, lærer bedre.

Klassemiljø, klasseledelse og den voksnes relasjonskompetanse er avgjørende for trivsel og for å motvirke mobbing. Nordahl (2017) peker på viktigheten av et varmt og støttende voksenmiljø, klare grenser for hva som er akseptabel atferd og at sanksjonene gjøres på en ikke-fiendtlig og ikke-fysisk måte når uakseptabel atferd oppstår. Det trengs voksne som har et bevisst forhold til egne holdninger og kompetanse til enkeltbarns atferd, egen rolle når konflikter mellom barn/unge oppstår, eller når noen blir utestengt.

Lek er en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Lekens betydning er også for alvor anerkjent i skolen ved at den inngår eksplisitt som en innholdskomponent i flere fag.

Her ligger mange muligheter for å bruke leken aktivt i arbeidet med å bygge gode lek- og læringsmiljø.

SFO er en viktig arena for å bygge vennskap og oppleve fellesskap. I SFO får barna leke og lære. SFO med god kvalitet har et inkluderende fellesskap og bidrar til å styrke barnas utvikling, trivsel og mestring. Med fokus på sosial kompetanse, bidrar SFO således til at barna utvikler og lærer empati og ansvarlighet. SFO med god kvalitet forutsetter gode, kompetente voksne som bidrar til positive opplevelser for alle barn.

TEGN PÅ GOD PRAKSIS

Hjemmet	Barn og elever	Ansatte i barnehager, skoler og SFO
❖ Har et godt tillitsforhold til barnehagen/skolen og blir tatt på alvor. ❖ Får god informasjon om barnets/elevens faglige og sosiale utvikling. ❖ Framsnakker barnehagen/skolen og andre barn/elever. ❖ Deltar aktivt for å utvikle et godt leke- og læringsmiljø. ❖ Veileder og roser barna sine når de løser sosiale utfordringer godt. ❖ Oppmuntrer aktivt til og følger med på om egne barn inkludere andre. ❖ Følger opp og viderefører det som barnehagen/skolen jobber med.	❖ Har venner i barnehagen/skolen. ❖ Er inkluderende og tar hverandre med på aktiviteter og i leken. ❖ Viser omsorg og dømmekraft når de ytrer seg om andre. ❖ Møter ansatte som tar dem på alvor og ivaretar deres rett til medvirkning. ❖ Har tillit til de voksne og ber om hjelp når de trenger det. ❖ Tør å prøve seg også når det er usikkert om de vil lykkes. ❖ Opplever mestring og er motivert og engasjert i eget utviklings- og læringsarbeid. ❖ Medvirker i planlegging og gjennomføring av aktiviteter i barnehagen/skolen.	❖ Er trygge, tydelige og tilstedeværende. ❖ Er dyktige læringsledere og arbeider kontinuerlig for å skape gode relasjoner. ❖ Arbeider systematisk og kreativt med å skape et godt og inkluderende lek- og læringsmiljø. ❖ Har solid kompetanse i å avdekke, sette inn tiltak og følge opp mobbing og krenkelser. ❖ Sikrer barnas/elevens rett til medvirkning. ❖ Er samkjørte og håndterer regler og rutiner likt. ❖ Gir tydelig informasjon til foresatte om eget barn og om forhold som gjelder lek-/læringsmiljøet generelt. ❖ Samarbeider med hjemmet i arbeidet med å skape et trygt og godt lek-/læringsmiljø.

STRATEGIER LEK- OG LÆRINGSMILJØ

- ❖ Vi skal jobbe systematisk og målrettet med å skape et godt lek- og læringsmiljø for alle.
- ❖ Vi skal bruke målrettede og evidensbaserte verktøy og metoder for å forhindre mobbing, avdekke mobbing og sette i gang tiltak dersom mobbing skjer.
- ❖ Vi skal utvikle og ta i bruk systemer som sikrer at samarbeid og ansvarsfordeling i laget rundt barnet fungerer.
- ❖ Vi skal utvikle prosedyrer og systemer der involvering av hjemmet ligger som en naturlig del av arbeidet.
- ❖ Vi skal legge til rette for at ansatte får utvikle sin kompetanse.
- ❖ Vi skal samarbeide langsiktig og målrettet med universitets- og høyskolesektoren.
- ❖ Vi skal utvikle god systematikk og rutiner for overgang mellom barnehage – skole, mellom hovedtrinnene og mellom skolene.

5.2 Livsmestring og folkehelse

MÅL

- ❖ Trygge og engasjerte barn og elever som mestrer livene sine og bidrar i fellesskapet.
- ❖ Nysgjerrige og kompetente barn som er rustet for fremtiden.
- ❖ Barn og elever skal møte barnehage- og skolemiljø som gir et solid grunnlag for sunn og god fysisk og psykisk helse.

Livsmestring handler om å kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv. Fokusområdet skal bidra til at barn og unge i Sortland lærer å håndtere medgang og motgang, personlige og praktiske utfordringer, og å bli aktive og deltakende medlemmer av samfunnet. Grunnlaget for gode helsevaner legges tidlig og får betydning gjennom hele livsløpet. Barnehager, skoler og SFO som legger til rette for et sunt og godt kosthold og mye fysisk aktivitet, har derfor også stor betydning for folkehelsen.

Rammeplanen for barnehage slår fast at barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon, og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Det skal legges til rette for at barn kan oppleve bevegelsesglede og matglede, og barnehagen skal bidra til at barn blir kjent med kroppen sin og utvikler bevissthet om egne og andres grenser.

I skolen er folkehelse og livsmestring ett av tre tverrfaglige tema i LK20. Dette skal gi elevene kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg. Folkehelse angår alle, og handler om å legge til rette for barnehager, skoler og SFO som gir gode betingelser for helse. Aktuelle områder innenfor temaet livsmestring og folkehelse er fysisk og psykisk helse, kosthold, seksualitet og kjønn, rusmidler, mediebruk, og forbruk. Verdivalg og betydningen av mening i livet, mellommenneskelige relasjoner, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner hører også hjemme under fokusområdet.

Gode levekår og oppvekstforhold fremmer psykisk og fysisk helse. I dette ligger også økt fokus på barnefattigdom der gode tiltak vil kunne bidra til å redusere sosiale forskjeller i helse. Samtidig vet vi utfra forskning, at det er en negativ sammenheng mellom foreldres inntekt og barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. For mange barn har SFO overtatt for «leken i gata» de første skoleårene, hvilket gjør SFO til den største fritidsarenaen for mange barn. SFO er derfor i seg selv en viktig arena for barn i småskolealder til å knytte vennskap og oppleve fellesskap. SFO er også en viktig arena for fysisk aktivitet og har et stort handlingsrom for barns deltakelse i ulike aktiviteter som kan bidra til glede og motivasjon.

Grunnlaget for et godt kosthold legges i barneårene. Også her har barnehagene og SFO en sentral rolle. Ifølge Rammeplan for barnehage skal måltider og matlaging gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner. I SFO legges det på samme måte til rette for daglige måltider. Dette gir en god mulighet for å bidra til barnas matglede, fellesskapsfølelse og gode helsevaner.

TEGN PÅ GOD PRAKSIS

Hjemmet	Barn og elever	Ansatte i barnehager, skoler og SFO
❖ Er gode forbilder og støtter opp under positiv selvfølelse og identitet hos egne og andres barn. ❖ Samarbeider med og inkluderer andre foresatte. ❖ Bidrar til et problemløsende samarbeid og dialog med barnehagen/skolen. ❖ Har god kunnskap om kosthold og sørger for gode og sunne matpakker for barna. ❖ Setter seg inn i og følger opp barns bruk av internett og sosiale medier. ❖ Følger opp og viderefører det som barnehagen/skolen jobber med.	❖ Viser omsorg for hverandre og lærer å bli kjent med og forstå egne og andres følelser. ❖ Får god støtte og veiledning hos voksne med å mestre utfordringer og motstand. ❖ Forstår og kan påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv og helse. ❖ Er inkludert og en del av et fellesskap, får aksept for den de er, hva de tror på og hvem de forelsker seg i. ❖ Har gode og trygge rammebetingelser for fysisk aktivitet inne og ute. ❖ Deltar daglig i varierte fysiske aktiviteter uansett forutsetninger. ❖ Lærer om, og deltar i matlaging og måltider basert på et helsefremmende kosthold. ❖ Har gode holdninger til og kunnskap om bruk av digitale medier. ❖ Får fordype seg i og prøve ut nye digitale verktøy og ny metodikk i samarbeid med andre. ❖ Er forberedt på endringer de vil oppleve som konsekvens av menneskeskapte klimaendringer.	❖ Hjelper og veileder barna til å ta selvstendige valg og tørre å si sine meninger. ❖ Er gode forbilder og bygger opp om positiv selvfølelse og identitet hos barn og elever. ❖ Bruker relevant teknologi/ressurser sammen med barna/elevne. ❖ Legger til rette for læring og utvikling gjennom fysisk aktivitet. ❖ Underer seg sammen med barn og elever for å skape nysgjerrighet, engasjement og skaperglede. ❖ Har kunnskap om og formidler gode holdninger om kosthold. ❖ Formidler digital dømmekraft i bruk av sosiale medier og folkeskikk på nett. ❖ Har kunnskap om og formidler gode holdninger til miljø og bærekraftig utvikling. ❖ Sikrer involvering og samarbeid med hjemmet.

- ❖ Medvirker i planlegging og gjennomføring av aktiviteter.
- ❖ Opplever mestring og har muligheter for kreativ utforskning både i lek og læring.

STRATEGIER LIVSMESTRING OG FOLKEHELSE

- ❖ Vi skal invitere fagområder som inngår i «laget rundt barnet», til å utarbeide konkrete forslag til hvordan samhandling kan gjøres til beste for barn og unge.
- ❖ Vi skal i samarbeid med «laget rundt barnet» om å utvikle systemer som sikrer at arbeid og ansvarsfordeling fungerer.
- ❖ Vi skal samarbeide tverrfaglig og flerfaglig, der vi har barn og unges livsmestring i sentrum.
- ❖ Vi skal utvikle systemer der vi vurderer, samarbeider, tar en spørrende tilnærming og er endringsvillig.
- ❖ Vi skal bruke arbeidsmåter som fremmer nysgjerrighet, kreativitet, innovasjon og problemløsning.
- ❖ Vi skal delta aktivt i samskaping av møteplasser som bidrar positivt til barn og unges oppvekstsvilkår.
- ❖ Vi skal legge til rette for at ansatte får utvikle sin kompetanse.
- ❖ Vi skal samarbeide langsiktig og målrettet med universitets- og høyskolesektoren.
- ❖ Vi skal formidle kunnskap og trygghet om at nytenkning og handling, kan påvirke og bremse klimaendringer.

5.3 Tidlig innsats

MÅL

- ❖ Barn og elever skal møte høye og realistiske forventninger i en mestringsorientert læringskultur.
- ❖ Barn og elever skal utfra egne forutsetninger utvikle seg i et inkluderende læringsfellesskap.

Tidlig innsats handler om å være i forkant, og å gi hjelp og støtte til barn og elever så tidlig som mulig når en vanske oppstår. Dette er helt sentralt for å sikre barn og unge er integrert og opplever at de er en del av fellesskapet. For å kunne avdekke behov og sette inn tiltak tidlig, er det avgjørende at alle fagområder som jobber med barn og unge, samarbeider med hverandre og hjemmet. Dette være seg barnehage, skole, SFO, helsestasjon, skolehelsetjenesten, PP-tjenesten og barnevernstjenesten – laget rundt barnet.

Barnehagen er for de aller fleste første etappe i et langt utdanningsløp der barn skal få en god start, uavhengig av bakgrunn og behov. Barnehager med høy kvalitet virker positivt på barns utvikling, og et godt barnehagetilbud er derfor tidlig innsats i seg selv.

Gode barnehager er positivt for barns språklige og kognitive utvikling. Å legge til rette for et rikt og stimulerende språkmiljø, og støtte alle barns tilegnelse av språk, er en av barnehagens kjerneoppgaver. Barn med god språklig kompetanse, vil ha gode forutsetninger for samspill med

andre, deltagelse i lek, vennskap og læring. Vi vet også mye om betydningen av tidlig språklig kompetanse for senere skoleprestasjoner, da særlig lese- og skriveferdigheter. Forsinket språkutvikling kan være en sterk læringshemmede faktor. Tidlig innsats i betydningen av tidlig å oppdage og sette i gang tiltak for barn med særlige behov for språkstimulering, er viktig. Et systematisk og støttende samarbeid med hjemmet er avgjørende for å lykkes.

Skolen skal gi alle elevene likeverdige muligheter til læring og utvikling, uavhengig av hvilke forutsetninger de har. Tidlig innsats i skolen har i hovedsak vært knyttet til elevenes grunnleggende ferdigheter, å kunne skrive, lese, regne og mestre muntlig og digitale ferdigheter. Dette er ferdigheter som er essensielle som grunnlag for faglig læring og utvikling. Elever på alle trinn trenger ekstra oppfølging og intensiv opplæring når de ikke har forventet læringsprogresjon. Dette er like viktig i ungdomsskolen som i barneskolen.

Barn og elever med stort læringspotensial lærer raskere og tilegner seg mer kompleks kunnskap sammenlignet med jevnaldrende. Barnehagen og skolen har for disse barna/elevne et ansvar for å legge til rette leken/opplæringen, slik at også de får best mulig utbytte.

I KIBS legger vi til grunn at tidlig innsats handler om mer enn språkopplæring og grunnleggende ferdigheter. Tidlig innsats handler om å gripe inn uansett hvilket område barn og unge strever med. Det handler om å forebygge, og å sette inn tiltak med en gang det er behov for det og før problemene blir komplekse og fastlåste. Dette fordrer kunnskap om hva som er normal utvikling for barn og elever, og kunnskap om hva som må til for å styrke barns og elevers læring og utvikling. Kvalitet i det allmennpedagogiske tilbudet bidrar til at færre barn og elever får behov for særskilte tiltak som spesialpedagogisk støtte og spesialundervisning. En reduksjon i slik særskilt støtte er helt avhengig av at barn og unges behov faktisk dekkes innenfor det ordinære tilbudet.

Godt og systematisk samarbeid mellom barnehage og skole, de ulike nivåene i opplæringsløpet, og mellom skole og hjem, bidrar til å lette overgangen mellom barnehage og skole, mellom trinnene og skolene. For å sikre at barna får en god start i skolen, er det for eksempel viktig at skolen kjenner til hvilke erfaringer barna har med seg fra barnehagen. Overganger kan være sårbare faser i barn og unges læringsløp. Det må derfor være særlig oppmerksomhet rettet mot disse fasene slik at de oppleves som trygge for barn og foresatte, og at de gir et godt grunnlag for tidlig innsats i skolen. Det være seg om barnet er skolestarter på 1. trinn, ny elev i ungdomsskolen, i videregående opplæring, eller om eleven skifter skole og kommer ny inn i en ny og ukjent skole.

Andelen elever i videregående opplæring som ikke fullfører, er større i Sortland kommune enn andre sammenlignbare kommuner. Vi vet at frafall i videregående opplæring har sammenheng med forhold tidligere i læringsløpet. Arbeid med frafall handler derfor om tidlig innsats gjennom hele utdanningsløpet.

TEGN PÅ GOD PRAKSIS

Hjemmet	Barn og elever	Ansatte i barnehager, skoler og SFO
❖ Opplever at barna deres mottar hjelp og støtte med høy kvalitet. ❖ Får informasjon om sitt barns faglige og sosiale utvikling. ❖ Får hjelp og støtte slik at de kan bidra til positiv utvikling for barnet sitt. ❖ Følger opp og viderefører det som barnehagen/skolen/SFO jobber med. ❖ Opplever en trygg og god overgang mellom barnehage og skole, og mellom skolene.	❖ Opplever motivasjon og mestring gjennom tydelige forventninger og tilbakemeldinger - "Alle skal bli vinnere i sitt eget liv etter sine forutsetninger". ❖ Får like muligheter for allsidig utvikling og læring, uavhengig av forutsetninger. ❖ Har et godt og inkluderende lek- og læringsmiljø i barnehagen, skolen og SFO. ❖ Får tidlig hjelp dersom de har behov for det, slik at de får utviklet sitt potensial. ❖ Deltar i en praktisk, variert og relevant undervisning i skolen, og i en barnehagehverdag med varierte aktiviteter. ❖ Medvirker i planlegging og gjennomføring av aktiviteter i barnehagen/skolen/SFO. ❖ Får et godt grunnlag for å fullføre videregående opplæring.	❖ Motiverer og engasjerer og har gode relasjoner til barn og elever. ❖ Arbeider systematisk for å fange opp barn/elever som kan trenge ekstra oppfølging. ❖ Setter tidlig i gang egnede tiltak og metoder for å sikre riktig hjelp til barn og elever. ❖ Har høye og realistiske forventninger til barn/elever, med utgangspunkt i den enkeltes ståsted. ❖ Gir utfordringer som gir barn/elever en opplevelse av mestring og anerkjennelse. ❖ Legger til rette for at barn og foresatte skal oppleve en god og trygg overgang mellom barnehage og skole, mellom trinnene og mellom skolene.

STRATEGIER TIDLIG INNSATS

- ❖ Vi skal utvikle systemer som sikrer at samarbeid og ansvarsfordeling i laget rundt barnet fungerer.
- ❖ Vi skal utvikle prosedyrer og systemer der involvering av hjemmet ligger som en naturlig del av arbeidet.
- ❖ Vi skal utvikle og ta i bruk verktøy og systemer som for å kunne avdekke og sette inn tiltak på rett nivå så tidlig som mulig.
- ❖ Vi skal gi barn og elever en praktisk, variert og relevant undervisning i skolen, og barna en barnehagehverdag med varierte aktiviteter.
- ❖ Vi skal ha tidlig fokus på høyt fravær og tydelige arbeidsverktøy for å forebygge at barn/elever ikke ønsker å gå i barnehagen/på skolen.
- ❖ Vi skal legge til rette for at ansatte får utvikle sin kompetanse.
- ❖ Vi skal samarbeide langsiktig og målrettet med universitets- og høyskolesektoren.

6 Slik skal vi jobbe med KIBS

For å sikre at KIBS blir et levende og nyttig verktøy for å styrke barn og ungens utvikling og læring, må alle som inngår i laget rundt barnet få et eieforhold til planen. Barnehagene og skolene får et særskilt ansvar for å gjøre KIBS kjent for elever, foreldre og ansatte. Planen legges til grunn for utarbeidelse av barnehagenes og skolenes virksomhetsplaner. Barnehage-/skoleeier skal gjøre planen kjent for andre fagområder som inngår i laget rundt barnet.

Det nedsettes en egen referansegruppe under ledelse av kommunalsjefen. Gruppen skal sørge for å foreslå treffsikre tiltak, samt evaluere tiltak og måloppnåelse.

6.1 Kvalitetsvurdering

For å kunne vite om vi utvikler oss i ønsket retning, skal barnehagene, skolene, SFO og barnehage-/skoleeier ha god systematikk for å vurdere kvaliteten på egen praksis. En sentral indikator vil i den sammenheng være å vurdere om målene i KIBS blir nådd.

Barnehagene og skolene skal jevnlig vurdere egen praksis og innhente kunnskap om egen virksomhet. Dette gir et godt grunnlag for å vurdere måloppnåelse for KIBS i forståelse av barn og elevers utvikling og læringsutbytte, læringsmiljø og trivsel. Som grunnlag for slik vurdering, finnes standardiserte brukerundersøkelser som for eksempel Elevundersøkelsen, Foreldreundersøkelsen, SFO-undersøkelsen og Ståstedsanalysen. Grunnskolepoeng, standpunkt-/eksamenskarakterer, resultater fra nasjonale prøver og andel elever med spesialundervisning, vil også gi oss viktig informasjon som sier noe om måloppnåelse i KIBS. Det samme gjør planlagte og ikke planlagte barnesamtaler i barnehagen.

Som et ledd i kvalitetsvurderingen, gjennomfører kommunalsjefen, et årlig dialogmøte med hver barnehage og skole. På disse møtene deltar hele ledergruppen (barnehagestyrer, rektor, avdelingsledere, teamledere og pedagogiske ledere) ved barnehagene/skolene, og tematikken i møtet er knyttet til kvalitet både i forståelse av prosess, struktur og resultat.

Vurdering av måloppnåelse knyttet til KIBS, vil være et sentralt emne i den årlige tilstandsrapporten for skole. En viktig innholdskomponent i denne vil også være aktuelle utfordringsbilder for barn og unge i Sortland. Tilstandsrapporten legges fram for kommunestyret hvert år, og fra 2022 vil denne også omhandle barnehage.

6.2 Barnehage-/skoleeiers ansvar

Barnehageeieren, kommunale og private, har det overordnede ansvaret for at barnehagene drives i samsvar med gjeldende lover og regelverk, jf. barnehageloven § 7. Det samme gjelder for skole der det i opplæringsloven § 13-10 framgår at kommunen har ansvaret for kravene i opplæringsloven blir oppfylt. Både for barnehage og skole innebærer dette også at eier må stille til disposisjon de ressursene som er nødvendig for at kravene skal oppfylles.

Forskning peker på at skoleeier har en sentral rolle i skolenes kvalitetsarbeid i forståelse av å skape endringer og bedre læring for elevene (Roald, 2014; Irgens, 2012; Langfjæran, Jøsendal og Karlsen, 2009). Skoleeiers rolle innebærer å styre ved å gi retning og tydelige mål, men også ved å gi støtte og etablere gode strukturer for dialog mellom skoleeier og skoleledere. Skal barnehage- og skoleeier lykkes med å følge opp barnehagenes og skolenes utvikling, vil administrativt ledelsesnivå sørge for å

være «tett på» barnehagenes og skolenes virksomhet. Det innebærer å være i tett samhandling der kommunalsjefen utfordrer, støtter og veileder barnehagene og skolene i arbeidet med å utvikle egen kapasitet.

6.3 Handlingsdel

Under beskrives KIBS sin handlingsdel skjematisk for de første 15 månedene. Etter dette følger av handlingsdelen aktiviteter som gjennomføres årlig.

Nr.	Tiltak	Ansvar	Involverte	Frist
2021				
1	KIBS vedtas.	Kommunestyret		9. september
2	Referansegruppas sammensetting fastsettes.	Kommunedirektør	Kommunalsjef og HTV	September
3	Representanter til referansegruppa velges.	Kommunalsjef		September
4	KIBS gjøres kjent for alle berørte.	Kommunalsjef, barnehagestyrere, rektorene	Alle ansatte, elever, foresatte og andre i laget rundt barnet	September
5	Første møte i referansegruppa.	Kommunalsjef	Referansegruppa	Oktober Gruppa virker gjennom hele planperioden.
6	Utarbeidelse av virksomhetsplaner.	Barnehagestyrerne og rektorene	Alle ansatte, elever og foresatt	Okt.-des. Planen evalueres og rulleres årlig.
2022				
7	Vurdering og evt. fastsetting av felles tiltak basert på barnehagenes og skolenes virksomhetsplaner.	Kommunalsjefen	Referansegruppa	Januar Gjøres årlig
8	Vurdere kvalitet og måloppnåelse opp mot KIBS (det første året sees det uavhengig av igangsatte tiltak, altså status når vi går i gang).	Kommunalsjef, barnehagestyrerne og rektorene	Alle ansatte, elever og foresatte	Januar-mars Gjøres årlig
9	Vurdere om KIBS skal revideres.	Referansegruppa		Mai Gjøres årlig
10	Tilstandsrapport for barnehage og skole vedtas.	Kommunestyret		September Gjøres årlig
11	Innarbeidelse av tiltak i budsjett- og økonomiplan.	Kommunestyret	Kommunedirektør	Høst Gjøres årlig